

Co máme povinnost vědět?

(Úvaha k osobnosti JUDr. Roberta Fremra)

V právě probíhající okurkové sezóně vyšel článek zcela zásadní, totiž článek Jana Urbana o tom, jaká byla role mladého soudce Roberta Fremra v politicky zinscenovaném procesu s „vandaly“, ničícími hroby především sovětských vojáků na Olšanských hřbitovech.[1]

Celá záležitost má řadu rovin, které před nás kladou povinnost zodpovědět nelehké otázky. Již pro to, že tyto otázky vůbec vyplynuly „na světlo boží“ je převelikou zásluhou Jana Urbana – ale i Roberta Fremra. Zásluhou o to větší, že oba protagonisté museli při jejich pokládání čelit démonům ze své vlastní minulosti – tedy museli dobrovolně projevit velkou osobní statečnost. Za to jim potřeba vyslovit úctu.

Otázka „co kdo má povinnost vědět“ byla vznesena již těsně po II. světové válce, kdy němečtí obyvatelé z okolních městeček a vesnic byli osvobozenecnými armádami vozeni do koncentračních táborů, aby na vlastní oči viděli hromady mrtvol vězňů a přesvědčili se o tom, jaké hrůzy páchal režim, kterému ve větší či menší míře sloužili. Dobová svědectví svědčí o hlubokém otřesu těchto lidí, pláči a psychickém zhroucení se tváří v tvář důsledkům nacistického režimu. Nelze nepostřehnout podobnost s popisovanou reakcí JUDr. Fremra. Jsa konfrontován se spisem StB (který mu nikdy před tím nepřišel do ruky), řečeno biblickými slovy, zaplakal... Otázku, zda mohl či nemohl vědět, to znamená, zda se již v době projednávání dané trestní věci mohl či dokonce měl zajímat pozadí celého případu, to bohužel neřeší.

Pokusím se předeštířít návrh odpovědi na vznesenou otázku ze svého osobního, zcela subjektivního hlediska. JUDr. Fremr se narodil v roce 1957, já v roce 1963, troufám si proto tvrdit, že i když v dětství a časném mládí hrál ten rozdíl pěti a půl let, které nás od sebe věkově dělí, podstatný rozdíl, jsme v zásadě současníci a pokud hraje tento rozdíl nějakou roli, pak tento rozdíl jde v neprospěch JUDr. Fremra. On absolvoval právnickou fakultu v Praze v roce 1980, já v roce 1986. Muselo mu tedy být o to víc jasné než mně, že bez členství „v partaji“ žádnou odbornou právnickou kariéru udělat nelze. Dobře jsem to poznala od svých spolužáků, kteří agilně vstupovali již ve 3. ročníku do KSČ, respektive se stávali kandidáty, stejně jako pravděpodobně JUDr. Fremr. Všichni jsme už tehdy věděli, že jejich kariéra je jasná, zatímco na nás čekala – v nejlepším případě – „zbytková místa“ bez předpokládaného kariérního růstu. JUDr. Fremr se rozhodl pro kariéru, byť za cenu členství v KSČ. Opět to neřeší otázku, zda mohl a měl vědět, co se

skrývá pod spisem, který soudil. Dovolte mi opět osobní vzpomínku. To, co je StB, jsem věděla asi od svých devíti let, když jsem se svým tátou začala poslouchat Hlas Ameriky a BBC. Věděla jsem, co to je státní moc a zneužívání státní moci. Věděla jsem také, jak se tváří v tvář státní moci chovat a v 8. třídě v občanské nauce jsem statečně půl roku bodovala neustále opakovanou „aktualitou“ z denního tisku, totiž, že „Vlna odporu proti Chartě neustále sílí“. Abych byla spravedlivá, dodávám, že na rozdíl od „odporujícího lidu“ já už tehdy měla text Charty k dispozici.

Za všeobecné znalosti osmdesátých let, co je komunistická moc a StB zač, nemohl JUDr. Fremr nevědět, že za KAŽDÝM zejména trestním spisem (i když „civil“ uměl být taky pěkně zneužitelný) se může skrývat akce StB. Zejména za tímto případem, který, jak již v době, kdy jej soudil, věděl, měl politické pozadí. To rozhodnutí, zda se pídít po tom, jestli zde zasáhl prst StB. či nikoliv, učinil JUDr. Fremr již v okamžiku, kdy se rozhodl podat přihlášku za kandidáta KSČ. Zeptejme se jinak: co by se stalo, kdyby se byl tehdy pídil? Především je velmi nepravděpodobné, že by se byl dopídil. A kdyby se byl dopídil, co měl/mohl udělat? Pověsit soudcovský talár na hřebík a přidat se k nám, co jsme se tak různě potloukali po národních výborech a jiných pracovních místech, která byla... bez toho kariérního postupu...

Důležité dle mého názoru je to, co se stalo následně, ba, co se stalo právě v rámci komunikace JUDr. Fremra s Janem Urbanem. Došlo k nějaké sebereflexi? Došlo k tomu, co můžeme v zemích křesťanské kultury nazvat pokáním? Z mého hlediska ANO (A znovu: věčná sláva a dík Janu Urbanovi, že byl schopen a ochoten dát v podstatě rozhřešení.). JUDr. Fremr se veřejně omluvil a projevil veřejně svou lítost. Je nutno připomínat, KDO VŠECHNO NEUDĚLAL ani toto? Je nutno připomínat, že z kandidátů (a dnešních dosavadních soudců Ústavního soudu) to neudělal NIKDO? (A že by tedy bylo zatraceně za co se omlouvat a zatraceně za co projevít lítost...) Kromě toho svého dnešního postoje dle mého názoru „napravil“ JUDr. Fremr své mladické „zaprodání se“ (na rozdíl od jiných, raději nejmenovaných, kdo nevěděli, kdo to je JUDr. Vaš, že...) svou další prací. Stál totiž na té straně, na které stát měl. Práva a obecné spravedlnosti. Kdo si myslí, že zasedat v mezinárodních soudních tribunálech je nějaká formální záležitost, kde se můžete jednoduše opřít o paragrafy, tak takovým postojem pouze prokáže, že o této věci nic neví. Právě za mezinárodními trestními tribunály, jejichž byl JUDr. Fremr členem, stojí politické tlaky, vedle nichž jsou naše přestřelky mezi Strakovkou a parlamentní či neparlamentní opozicí jen takové vzájemné zadupávání kuliček, aby se daly hůře štouchnout do důlku. Jan Urban se ve svém článku dovolává toho, že soudce Ústavního soudu by měl být morálně

konzistentní. Jistěže... Ovšem člověk se také vyvíjí, získává zkušenosti a své názory a priority mění. Kdyby tomu tak nebylo, mohli bychom to vlastně všichni „zabalit“ v momentě, kdy jsme rodičům zapřeli první poznámku v žákovské...

Můj dnešní závěr je pravděpodobně také jiný, než jaký by byl před dvaceti – a zcela rozhodně než před třiceti lety. Mnoho věcí, názorů a postojů jsem musela v průběhu svého života přehodnotit a ve svých šedesáti mám mnoho názorů odlišných od těch, které jsem měla ve svých třiceti. Jeden z nich si dovolím p.t. čtenářům předestřít nyní: Jsem přesvědčena, že JUDr. Robert Fremr odolá jako soudce Ústavního soudu všem politickým tlakům, které na něj budou případně činěny. A jsem přesvědčena, že to dokáže lépe než předseda Ústavního soudu současný. Doufám, že JUDr. Robert Fremr bude zvolen soudcem Ústavního soudu. Víím, že v případě svého zvolení je jedním ze dvou horkých kandidátů na místo předsedy Ústavního soudu. I s druhým kandidátem jsem OK. Ale jestli předsedou ÚS by byl JUDr. Fremr, tak by mne to těšilo... malinko více. A velmi doufám, že bych si na toto mohla připít i s Janem Urbanem.

ADDENDUM: Shodou okolností tento článek píšu ve Rwandě, na břehu jezera Kivu, v městečku Kibuye, kde došlo ke dvěma masovým masakrům Tutsiů[2]. K prvnímu došlo v místním katolickém chrámu sv. Jana, asi 200 metrů od místa, kde se právě nacházím. Včera jsem navštívila i místo druhého masakru, který proběhl na místním stadionu. Úložiště ostatků – rakve a skleněné vitríny plné lebek a hnátů, jsem navštívila s průvodcem, který při těchto masakrech přišel o půlku své rodiny a ostatky devíti jejích členů je uloženo právě v tomto masovém hrobě. Kdo je JUDr. Fremr... věděl. Stejně jako průvodce v Muzeu kampaně proti genocidě (více viz[3]) se přede mnou poklonil až k zemi, když jsem řekla, že jsem z České republiky, a to se slovy „we owe you so much“... protože slova tehdejšího českého ministra zahraničních věcí Karla Kovandy, pronesená v roce 1994 v Radě bezpečnosti OSN, že chtít po politické reprezentaci Tutsiů aby se domluvila s vládními vojáky je totéž jako chtít po Židech, aby se domluvili s Hitlerem, rezonují Rwandou doposud. Bez ohledu na to, za i s dalšími kroky Karla Kovandy, případně Roberta Fremra souhlasíme, zda jsme s nimi v ideové jednotě či nikoliv – když už jednou nějaké ty „světové leadry“ skutečně máme, možná by bylo dobré se jich dobrovolně nezbavovat.

[1] <https://hlidacipes.org/drsna-akce-stb-rol-i-v-ni-mel-dnesni-adept-na-ustavniho-soudce-robert-fremr/>

[2]

<http://americanradioworks.publicradio.org/features/justiceontrial/massacre/kibuye.html>

[3] <https://genocidearchiverwanda.org.rw/index.php/Category:Memorials>

